

Lauritz Melchior, når han er bedst

Tre drømmed'er med Verdens største og aldrig overgåede Wagnertenor i 100-året for hans debut på Det Kongelige Teater

Nu foreligger for første gang i mange år en nydigitaliseret tredobbellet cd, med optagelser af Lauritz Melchior og de berømte sopranoer han sang sammen med, taget fra de originale 78-plader.

Melchior nåede fra januar 1913 og til juni 1954 at indspille et meget stort repertoire.

Han fortjener denne nyudgivelse, hvor alle sejl bliver sat til for at få den bedste lyd ud af de gamle 78-plader med den moderne teknik, man råder over i dag. Det er lydspecialisten Morten Hein, der står for den praktiske del af projektet: Hans egen Melchior-samling sammen med Emil Marotts danner grundlag for digitaliseringen, hvoraf vi har udvalgt de bedste efter princippet *Melchior, når han er bedst*.

Når Udgiverselskabet Hegermann-Lindencrone udsender optagelser, der ikke er fra Det Kongelige Teater, er forklaringen den, at Knud Hegermann-Lindencrone og Melchior var nære venner. I samlingen ligger der 20 optagelser af samtaler og radioudsendelser, som Hegermann lavede med Melchior, når han var på besøg i Danmark. Hertil kommer den helt enestående optagelse af fødselsdagskoncerten i Danmarks Radio i 1960 af *Valkyrien*, som Hegermann fik lov at optage i salen. Tidligere udsendt i DRs optagelse.

Om repertoire (Se hjemmesiden Wagner Werkstatt af hensyn til tekster).

Vi begynder på **cd 1** med sangen til *Venus Dir töne Lob* fra 1930 med London Symphony og John Barbirolli. Melchior debuterede som Wagnersanger i 1918 på Det Kongelige Teater netop med dette parti. Det friske tempo er usædvanligt i forhold til andre indspilninger, men optagelsen bekræfter os i vores opfattelse af Melchior som den veloplagte grammofonkunstner, med stor teksttydelighed og musikalsk begejstring som den bærende kraft. Så følger *Allmächt'ger Vater*, Rienzis bøn fra operaen *Rienzi* optaget i 1930. Fra *Lohengrin* høres den meget berømte RCA Victorindspilning af brudekammerduetten med Kirsten Flagstad fra 1940. Her hører vi Melchiors evne til at begynde piano og fortsat synge et piano, der gør at alle farver kommer frem i ordene. Den sårbarhed og den tilbageholdenhed i brudekammer-scenen føles ikke som en sparefunktion, men derimod som en sand fornemmelse for den ægte sang, der er nødvendig at tage med sig på scenen for at give publikum det allerbedste. Tristan i marts 1929 på Metropolitan og i maj i Berlin blev en milepæl for Melchior. Derefter fulgte London og Paris. I 1930 møder han Toscanini i Bayreuth, og Tristan får sin endelige afslibning. Når duetten med Flagstad føles så vellykket skyldes det formentlig, at de to nordiske stemmer på en sjælden måde supplerer hinanden i udholdenhed og skønhed. Metropolitan forsøgte at få Melchior til at synge Walter i *Mestersangerne*, men Melchior ville ikke. Til gengæld indspillede han de to tenorier flere gange. Her hører vi *Prissangen* og året er 1939 og Ormandy dirigerer Philadelphia orkesteret. *Parsifal* blev et vigtigt parti for Melchior. Det var hans første rolle i Bayreuth i 1924, og han blev ved med at fortolke denne ungdommelige dåre til 1948 på Metropolitan. Parsifals smerte og angst brænder igennem i disse optagelser fra 1940 med Flagstad og hendes fortrukne dirigent Edwin McArthur og RCA Victor orkesteret. Første cd slutter med Tannhäusers Romerfortælling, og med den har vi ønsket at omkranse Wagners syv operaer, hvori Melchior gjorde sig så stærkt med denne optagelse fra 1940.

Cd 2 Vi hører den unge Melchior i *Valkyrien* og det foregår i en miksning af tre optagelser med Melchiors foretrukne partner fra de unge år Frida Leider. Optagelserne er fra 1935, 1923 og 1935 og vi møder de store dirigenter Leo Blech og Bruno Walter og Wiener Filharmonikerne. Var den unge Siegfried i operaen af samme navn Melchiors yndlingsparti? På ingen Melchior cd ville man kunne undvære hans *Nothing* og *Smedesangen*. Desuden har vi medtaget slutningen af operaen med Florence Easton i en optagelse fra London med Robert Heger i 1932. Slutapoteosen af Siegfried er måske Wagners mest begejstrede kærlighedsscene, hvor alt ender lykkeligt. En helt usædvanlig situation for Wagner, hvor vi skal frem til *Mestersangerne* inden noget lignende indtræffer. Og kærligheden fortsætter i *Zu neuen Taten* i den mættede stemning i Siegfrieds opbrud i *Götterdämmerung*, for selvfølgelig vender han tilbage, den lykkelige dreng, der netop er blevet mand, men desværre stadig er let at narre. At tage sig i agt fik Brünhilde ikke lært ham.

På **cd 2** fortsættes med det repertoire som Melchior især sang på europæiske scener og senere ved sine koncerter i USA. Disse herlige optagelser fra London i 1930 med Sir John Barbirolli får os til at forstå Melchiors frustration over ikke at kunne synge Canio og Otello på The Met. Men man kan nyde disse optagelser, der endnu engang beviser, at det sprog man synger på er ligeegyldigt, når sangeren blot forstår sin mening. Melchior havde næppe tal på, hvor mange gange han havde sunget *Kryb kun i kofien*. Ud over Otellonumrene og *O Paradiso* høres den smukke Wesendoncksang *Träume* og Schumannduetten *Er und sie*, hvor Lotte Lehmann medvirker, den 3. af Melchiors foretrukne sopranoer.

Hvis vi ser på Melchiors repertoire af danske sange og lieder er det ganske stort. Her kan anføres over for dem, der har udtrykt kritik over Melchiors måde at synge dansk på, at man må forstå, at han synger og blev ved med at synge dansk, som man sang det i 1918 i København, og han forandrede det ikke, selvom han blev ved med at synge danske sange hele sit liv. Vi har her det smukkeste eksempel på dansk sunget fra scenen for næsten 100 år siden, som vi også hører det i Herolds og andre kendte sangeres indspilninger fra samme tid.

Vi har valgt Griegs sang *Eros*, som klinger ganske storslået og dernæst Henrik Rungs *Hvor Nilen vander* med tekst af H.C. Andersen. Den er sammen med andre danske sange indsunget i september 1939, hvor Melchior med familie kom som flygtning fordrevet fra det Nazityskland, han altid havde afskyet. Han skal have sagt "Nu skal her synges dansk", og det blev der så, og det måtte vi have med på denne cd udgivelse.

Desuden har vi Melchiors første optagelse fra 1913 som den aldrende fader i *La Traviata* og desuden den første Lohengrinoptagelse af *Gralsersählung* fra 1920, også i København.

Cd 3. Da Melchior kom hjem for at fejre sin 70 års fødselsdag i 1960, foreslog Hegermann-Lindencrone Danmarks Radio at hans gamle ven skulle synge 1. akt af *Valkyrien* ved en gallakonzert i Radiohuset, og heldigvis sagde Melchior ja. Nu stod den hvidskægede Wagnertenor i koncertsalen sammen med Dorothy Larsen som Sieglinde og Mogens Vedel som Hundung og radioorkestrets dirigent Thomas Jensen. Som noget helt specielt fik Hegermann lov til at opstille sine mikrofoner og sit optageudstyr i et lille studie, og på denne måde opstod der en paralleloptagelse, også i stereo (Melchiors eneste stereooperaoptagelse).

Denne optagelse udsendes nu for første gang. Om selve koncerten er der skrevet meget i bladet *Ascolta* nr. 9 1983. Dorothy Larsen har fortalt om denne koncert og hendes indtryk af Melchior, som hun fandt ganske vidunderlig. Også Mogens Vedel har givet stærke udsagn om koncerten og Melchiors forbløffende vitalitet og klanglige overskud, bl.a. under Wälsesudbruddet, hvor Melchior næsten ikke kunne komme ned igen... Han siger "jeg stod nærmest Thomas Jensen... som mumlede ned til mig: "Gud ved, hvor længe han bliver hængende". Dagen for optog Hegermann 20 minutter af prøven, der viser Melchiors arbejdsmetode. Vi har tilladt os at reparere lidt ved hjælp af denne optagelse. Kirsten Flagstad, der hørte koncerten i Oslo sendte et telegram med ordlyden: "Kære Lauritz. Tak for i aften. Tak for de gamle dage. Der er ingen som dig." Koncerten blev rost af alle anmeldere, der nu for de flestes vedkommende for første gang hørte Melchior live.

Så følger uddrag af de mange interviews med Melchior, der findes i Hegermanns samling. Desuden to optagelser fra USA i forbindelse med Christian Xs regeringsjubileum i 1937 og Serenaden fra *Der var engang* fra 1939 sammen med Studenter-sangerne. Til sidst Hartmann og H.C. Andersens Sverkelts romance *Langt, langt fra hjemmets kyst*, en sang der bestemt fik stor betydning for sangeren, der aldrig svigtede Danmark, men måske engang imellem var ked af, at danskerne ikke forstod ham bedre, men anså ham for at være indbildsk.

Melchiorspecialisten, programsekretær Hans Hansen, der har udarbejdet den bedste Melchior-diskografi, udtalte ved Melchiors død i 1973 "...for han var sin tids største tenor og måske den største Wagnertenor nogensinde. Gud havde rørt ham med sin lillefinger..."

Men nu er der igen en chance for at høre århundredets Wagnersanger Lauritz Melchior på disse cd'er, der udgives med den største veneration og respekt for et menneske, hvis talent vi vel aldrig lærer at forstå fuldstændigt.

CV Lauritz Melchior

1890: Født 20. marts. Fik navnet Lauritz Lebrecht Hommel Melchior. Faderen Jørgen Melchior, skolebestyrer. Mistede sin mor 1/2 måned gammel. Hendes rolle i nogen grad overtaget af husbestyrerinden Kirstine Marie Jensen (kendt for Frk. Jensens kogebog), der støttede Melchior i hans uddannelse til sanger.

1911: I Livgarden

1912: På Det Kongelige Teaters elev-skole

1913: Debut på Det Kongelige Teater som Silvio i *Bajadser* 2. april

1914: Gifter sig med Inger Nathansen To børn Ib og Birte

1916: Tenorstudier hos Vilhelm Herold. Skulle debutere i *Lohengrin*. De blev i stedet *Tannhäuser*

1920: Studier og koncerter i London. Understøttedes af sin mæcen Hugo Walpole. Sang hos Victor Beigel, senere hos Anna Bahr-Mildenburg i München

1923: Studier i Bayreuth

1924: International debut Covent Garden, Siegmund

1924: Debut Bayreuth 23. juli som Parsifal

1925: Skilt fra Inger. Gifter sig med Maria Anna "Kleinchen" Hacker

1926: Debut på Metropolitan 1926 med Tannhäuser og Siegmund

1939: Melchior og Kleinchen forlader deres sommerslot syd for Berlin på grund af krigen

1944: Filmdebut i Hollywood

1945: Amerikansk statsborgerskab

1950: Afsked fra Metropolitan 2. februar. Han fik i alt 24 sæsoner på operaen med flere end 500 opførelser fordelt på 7 roller

1960: Lauritz Melchiors 70 års fødselsdag fejres ved en gallakonzert i Radiohuset i København. Lauritz Melchior synger Siegmund i *Valkyrien* 1. akt

1963: Kleinchen dør

1964: Lauritz Melchior gifter sig for 3. gang med Mary Markham (skilt efter 1/2 år)

1965: Lauritz Melchior stifter det internationale Melchiors Heltetenor Fond

1973: Melchior dør 18. marts på et hospital i Santa Monica, Californien

Lauritz Melchior fotografert i aftes.

